ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันกรุงเทพมหานคร

Factors Related to Parental Perception of Electronic Media Usage Behaviors of Preschoolers at Public Child Development Centers, Bangkok Metropolitan Area

กุลธิดา เกตุแก้ว* อาทิตยา แก่นไกร**

Kulthida Ketkaew* Arthittaya Keankrai**

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองเป็นปัญหาด้านสาธารณสุข การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน ผู้ทำหน้าที่หลักในการดูแลเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 102 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายน 2564 - มีนาคม 2566 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของเด็กและผู้ปกครอง พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะที่เด็กใช้สื่อ พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ค่า CVI เท่ากับ 0.94 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน กำหนดระดับนัยสำคัญที่ p-value < .05

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองมีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 1.39 (SD = 0.75) และอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน อายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว และพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s = .39, p <.01; r_s =. 20, p < .05; r_s =.57, p <. 01) ในทางตรงข้ามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัย

Received: December 20, 2023 Revised: August 17, 2024 Accepted: August 19, 2024

* อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10330. E-mail: Kulthida.k@stin.ac.th

* Instructor, Department of Pediatric Nursing, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing, Bangkok, Thailand 10330 E-mail: Kulthida.k@stin.ac.th

** Corresponding Author อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10330 E-mail: arthittaya.k@stin.ac.th

** Corresponding Author, Instructor, Department of Pediatric Nursing, Srisavarindhira Thai Red Cross Institute of Nursing, Bangkok, Thailand 10330. E-mail: arthittaya.k@stin.ac.th

ก่อนเรียน (r_s = -.06, p > .05) ข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้คัดกรองพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน และวางแผนพัฒนาโปรแกรมต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนต่อไป

คำสำคัญ: สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปัจจัยสัมพันธ์ พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เด็กวัยก่อนเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

Abstract

The behavior of preschool children using electronic media, as perceived by parents, is a public health issue. This research aimed to study parental perception of preschool children's behaviors using electronic media, along with the relationship between personal factors, parents' media usage behaviors, and parental participation while children use media, along with the actual behavior of preschool children using electronic media in daycare centers in Bangkok. The sample group consisted of 102 parents of preschool children, responsible for children aged 3-5 years, selected through multi-stage sampling. The research was conducted between April 2021 and March 2023. Data were collected using a questionnaire that included general information about the children and parents, parents' electronic media usage behaviors, parental participation while children use media, and children's electronic media usage behaviors as perceived by parents. The Content Validity Index (CVI) was 0.94, and the reliability was 0.90. Data were analyzed using descriptive statistics and Spearman's rank correlation coefficient, with a significance level set at p-value < .05.

The study found that the average score of preschool children's electronic media usage behavior was 1.39 (SD = 0.75) and at a moderate level. Additionally, the child's age, average family income, and parents' media usage behaviors had statistically significant relationships with preschool children's electronic media usage behaviors (r_s = .39, p < .01; r_s = .20, p < .05; r_s = .57, p < .01). However, parental participation while children used media did not have a relationship with preschool children's electronic media usage behavior (r_s = -.06, p > .05). The results of this study can be used to screen preschool children's electronic media usage behavior and to plan the development of programs to address this behavior among preschool children.

Keywords: electronic media, related factors, media usage behaviors, preschoolers, Public Child Development Centers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่มีการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะทุกด้านอย่างรวดเร็ว การเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนในปัจจุบันที่สังคมรอบตัวมีการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตประจำวันนั้น พบว่าเด็กวัยก่อนเรียนมีแนวโน้มได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งจากโทรทัศน์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และเครื่องเล่นเกม ทำให้มีแนวโน้มมีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น[1-3] ในประเทศไทยพบว่าเด็กอายุต่ำกว่าห้าขวบมีแนวโน้มมีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับเด็กทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในเขตเมืองหรือเทศบาล[4-6] สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ปกครองพบว่าเด็กวัยก่อนเรียนมีการใช้และมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดูโทรทัศน์ การใช้แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และเครื่องเล่นเกม ทั้งเพื่อการเรียนและวัตถุประสงค์อื่น ๆ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าในประเทศไทยยังมีการศึกษาการใช้สื่อในเด็กวัยก่อนเรียนในบริบทชุมชนเมืองไม่มากนัก พบการศึกษาการใช้สื่อในเด็กวัย 0-3 ปี ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลซึ่งพบว่าเด็กมีพฤติกรรมใช้สื่อเป็นเวลานานเกินกว่าคำแนะนำทางการแพทย์กำหนด[7]

แต่อย่างไรก็ตาม พบปัญหาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเด็กวัยก่อนเรียนที่ใช้เป็นระยะเวลานาน อาจส่งผลต่อพัฒนาการและสุขภาพของเด็กได้ จากรายงานของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย พบว่า เด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการไม่เหมาะสมตามวัย ถึงร้อยละ 23.1 แนวโน้มพัฒนาการเด็กล่าช้าเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะพัฒนาการด้านการใช้ภาษา การเดินล่าช้า สมาธิสั้นหรือพบภาวะออทิสติกเทียม[8] และจากรายงานการสำรวจสุขภาพประชากรไทย[9] ยังพบปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการนอนมีระยะเวลาลดลง ถึงร้อยละ 48.8 จากการที่เด็กมีพฤติกรรมการใช้หน้าจออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในวันหยุด[10] พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนที่เพิ่มขึ้นนั้น อาจเกิดจากพัฒนาการของเด็กในวัยก่อนเรียนที่มีการพัฒนาความสามารถอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเรียนรู้จากการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว อีกทั้งเด็กก่อนวัยเรียนอาจใช้สื่อเพิ่มขึ้นจากการเลียนแบบพฤติกรรมการใช้สื่อของสมาชิกในครอบครัวและรูปแบบการเลี้ยงดู ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กวัยนี้เข้าถึงสื่อได้มากขึ้น จากการสนับสนุนการใช้เพื่อการเรียนรู้ และเพื่อให้เด็กสงบอยู่นิ่งในเวลาที่ผู้ปกครองต้องการเวลาส่วนตัว ทำงานบ้าน หรือเวลาอยู่นอกบ้าน[11,12] ทำให้พบพฤติกรรมเนือยนิ่งในเด็กวัยนี้เพิ่มขึ้น สัมพันธ์กับการเกิดโรคอ้วน โรคระบบเมตาบอลิก[9] และส่งผลต่อการเจริญเติบโตที่ต่ำกว่าเกณฑ์และพัฒนาการเด็กที่อาจล่าช้ากว่าเกณฑ์ ส่งผลเสียไปถึงวัยรุ่นที่มีพัฒนาการไม่สมวัยได้ในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนร่วมกับการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของโมเดลเชิงนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory)[13,14] ซึ่งเป็นแนวคิดสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยการปรับเปลี่ยนปัจจัยของบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม พบว่า อายุของเด็กวัยก่อนเรียน รายได้ของผู้ปกครอง พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง เป็นตัวแปรที่เลือกสรร และพบว่าอายุของเด็กที่เพิ่มมากขึ้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อหน้าจอเพิ่มขึ้นด้วย[6] ส่วนปัจจัยด้านครอบครัว พบว่ารายได้ของครอบครัวและลักษณะอาชีพของผู้ปกครองเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระยะเวลาในดูแลเด็กและรูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก[7,11,15] นอกจากนี้พบการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครองที่ไม่เหมาะสมกับเด็กมีผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้ (OR 2.51, 95% CI 2.13-2.85, $p < 0.001$)[16] และพบการศึกษาของชวอลเซอร์และคณะ[17] ที่พบว่า มารดาที่มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

กับพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็ก (OR = 3.86, p < 0.01) และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กนั้น มีการศึกษาจากต่างประเทศระยะยาวพบว่าการที่ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กและเลี้ยงดูเด็กแบบใกล้ชิดตั้งแต่อายุน้อย จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กที่น้อยลง[18] แต่ในทางกลับกันหากผู้ปกครองเลี้ยงดูเด็กแบบขาดการเอาใจใส่และปล่อยให้เด็กใช้เวลาไปกับการดูโทรทัศน์ เล่นเกม เล่นอินเทอร์เน็ต อาจส่งผลต่อการเรียน การนอน และการกินของเด็ก สอดคล้องกับปัญหาการพูดล่าช้าที่พบมากขึ้น[19]

สำหรับในบริบทชุมชนเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร เป็นสังคมเมืองซึ่งผู้คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมรีบเร่ง แข่งขัน มีการใช้เทคโนโลยีและการเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่าย และมีการใช้มากในระดับสูง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องทำงานเพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัว การฝากเด็กวัยก่อนเรียนไว้กับผู้สูงอายุในครอบครัวหรือสถานรับเลี้ยงเด็กในเวลากลางวันจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้สำหรับเด็กวัยก่อนเรียนที่เข้ารับบริการฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร ควบคุมดำเนินงานโดยสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีมาตรฐานการดูแลเด็กวัยก่อนเรียนโดยไม่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ตลอดการดูแลและในหลักสูตรการเรียนการสอน สอดคล้องกับคำแนะนำของ American Academy of Pediatrics (AAP) สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และนโยบายยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560 – 2564 ที่มุ่งหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแลให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันและใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย แต่เมื่อเด็กกลับไปจากโรงเรียน ผลการศึกษายังคงพบเด็กมีแนวโน้มมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่เพิ่มขึ้นในทุกปี จากที่กล่าวมาคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองและปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุของเด็กวัยก่อนเรียน รายได้ของผู้ปกครอง พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง รวมทั้งพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ

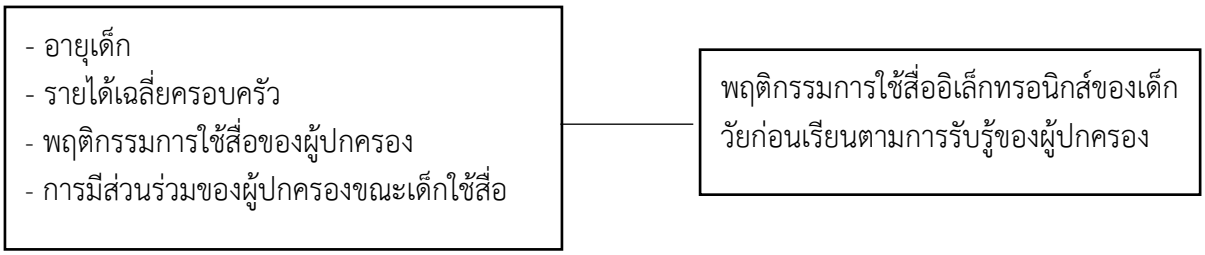
การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองที่นำเด็กมาฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุขซึ่งมีอยู่ครอบคลุมทั่วกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครองและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กในบริบทตามการรับรู้ของผู้ปกครองในบริบทสังคมเมือง การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งหวังนำมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ครู พยาบาลเด็กและพยาบาลอนามัยชุมชนในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเหมาะสมในเด็กวัยก่อนเรียน อันจะช่วยลดผลกระทบต่อพัฒนาการเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งจิตสังคมตลอดจนนำไปสู่การดูแลในระยะยาว และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กก่อนวัยเรียนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Ecological Models of Human Development)[20] ร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อในเด็กวัยก่อนเรียน[21,22] ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจจัยที่อยู่ใกล้กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ อายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ เป็นปัจจัยภายในระบบเล็ก (microsystem) ถือเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดกับ

เด็กวัยก่อนเรียนมากที่สุด และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (direct interaction) กับพฤติกรรมเด็กวัยก่อนเรียนอาจมีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนมากที่สุด สำหรับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเพียงปัจจัยภายในระบบเล็ก องค์ประกอบด้านตัวเด็กวัยก่อนเรียน และบริบทแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเท่านั้น เนื่องจากมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน ส่วนปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เป็นระบบที่ซับซ้อนและมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์หรือบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยในช่วงเวลานั้น ๆ

อายุของเด็กวัยก่อนเรียนที่เพิ่มขึ้นบ่งบอกถึงพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป เด็กยิ่งมีอายุมากขึ้นมีความสามารถในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนใจเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว อายุของเด็กที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น[23] ส่วนรายได้ครอบครัวของผู้ปกครองยิ่งมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ความสามารถในการจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จึงเพิ่มขึ้น ทำให้พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กเพิ่มมากขึ้นด้วย[7] สำหรับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง คือ การแสดงออกถึงการกระทำของผู้ปกครองเมื่ออยู่กับหน้าจอสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต ระยะเวลาที่ใช้สื่อประเภทต่าง ๆ การใช้สื่อเพื่อการหาความรู้ การติดต่อสื่อสาร หรือความบันเทิง และเมื่อพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครองเพิ่มขึ้น พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนเพิ่มขึ้นเช่นกัน[23-25] ในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นกระบวนการของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง การกระทำของผู้ปกครองในขณะที่เด็กใช้สื่อด้วยการควบคุมการใช้สื่อของเด็ก[26] การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หากผู้ปกครองมีการสนับสนุนให้เด็กใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้จะส่งผลให้เด็กมีการใช้สื่อมากขึ้น แต่หากผู้ปกครองให้ความสำคัญกับผลกระทบจากการใช้สื่อ มีการจำกัดการใช้สื่อในเด็กจะสัมพันธ์กับปริมาณการใช้สื่อที่น้อยลง[27] แสดงดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

2. อายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครองและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

อายุเด็ก และรายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน ตามการรับรู้ของผู้ปกครองในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) เด็กวัยก่อนเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ได้รับการฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

2) ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งมีอายุระหว่าง 18-60 ปี ได้แก่ พ่อแม่และผู้ปกครอง หรือผู้ทำหน้าที่ดูแลหลัก และนำเด็กมาฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) จากแหล่งข้อมูล ทำการสุ่มสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบ 1:2 คือ ศูนย์ขนาดเล็ก:ขนาดใหญ่ ดังนี้ ศูนย์ขนาดเล็ก (จำนวนเด็กน้อยกว่า 30 คน) จำนวน 2 แห่ง จาก 4 แห่ง และขนาดใหญ่ (จำนวนเด็กมากกว่า 30 คน) 2 แห่ง จาก 5 แห่ง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร Thorndike (n = 10k+50) การศึกษาครั้งนี้ มีตัวแปรต้นจำนวน 4 ตัวแปร n = 10(4)+50 = 90 คน เพื่อป้องกันการได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 102 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 102 คน แบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรแต่ละแห่ง

เกณฑ์การคัดเข้าของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียนผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลเด็กมีลักษณะ ดังนี้ 1) อายุ18-60 ปี 2) ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน ใช้เวลาอยู่กับเด็กอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมง เพื่อให้สังเกตหรือรับรู้พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน 3) ไม่มีปัญหาเรื่องความจำหรือการคิดรู้ 4) มีความเข้าใจในการสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ และ 5) ยินดีเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งนำเด็กมาฝากเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน โดยคัดเลือกจากผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลเด็กครอบครัวละ 1 คน เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนของข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของเด็กและผู้ปกครอง 2) แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง 3) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ และ 4) พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครอง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กและผู้ปกครอง แบ่งเป็น 1.1) ข้อมูลทั่วไปของเด็ก ประกอบด้วย อายุ เพศ จำนวนพี่น้อง อายุที่เริ่มใช้สื่อ การจำกัดระยะเวลาในการใช้สื่อ และระยะเวลาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยต่อวันในวันธรรมดาและวันหยุด 1.2) ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วย อายุ เพศ ความสัมพันธ์กับเด็ก ระยะเวลาในการดูแลเด็ก ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกับเด็กเฉลี่ยต่อวัน ระยะเวลาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยต่อวัน และประเภทของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในบ้าน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครอง

แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครองพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อในเด็ก[6,28] และประยุกต์กับบริบทประเทศไทย ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานจำนวน 4 ข้อ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็ก จำนวน 3 ข้อ ลักษณะเนื้อหาของสื่อที่ใช้ จำนวน 8 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นช่วงระยะเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อ มาตรวัดมี 4 ระดับ ดังนี้ 0 คะแนน ไม่มีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเลย 1 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน 2 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นอยู่ในช่วง 1-2 ชั่วโมงต่อวัน และ 3 คะแนน พฤติกรรมนั้นมากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน คะแนนรวม 0-45 คะแนน การแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย 0-1.00 แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับน้อย 1.01-2.00 แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับปานกลาง 2.01-3.00 แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับมาก[29]

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง

แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครองที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อในเด็ก[28, 30] ประกอบด้วย 3 ด้าน จำนวนข้อคำถามรวม 17 ข้อ แบ่งเป็นประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งาน จำนวน 4 ข้อ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้ปกครองจำนวน 8 ข้อ วัตถุประสงค์ที่ผู้ปกครองใช้สื่อกับเด็กจำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นช่วงระยะเวลาที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อ มาตรวัดมี 4 ระดับ ดังนี้ 0 คะแนน ไม่มีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเลย 1 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน 2 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นอยู่ในช่วง 1-2 ชั่วโมงต่อวัน และ 3 คะแนน พฤติกรรมนั้นมากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน คะแนนรวม 0-51 คะแนน การแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย 0-1.00 แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับน้อย 1.01-2.00 แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับปานกลาง 2.01-3.00 แสดงว่า เด็กมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับมาก[29]

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ

แบบสอบถามพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะที่เด็กใช้สื่อ พัฒนามาจากบทบาทของผู้ปกครองในการใช้เทคโนโลยีและสื่อปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยอนุบาล[26] และประยุกต์ร่วมกับบริบทสังคมในปัจจุบัน ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ 2 ด้าน คือ 4.1) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ อยู่ร่วมกับเด็กขณะเด็กใช้สื่อ ให้คำแนะนำให้ใช้สื่อเพื่อประโยชน์กับเด็ก เลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ร่วมเล่นหรือใช้สื่อร่วมกับเด็ก ช่วยเหลือเด็กในการใช้สื่อ เช่น ช่วยอ่านข้อความที่ปรากฏบนหน้าจอ ให้เด็กช่วยแก้ปัญหาระหว่างการใช้งาน สรุปความรู้หรือประเด็นสำคัญที่ได้จากสื่อให้เด็กฟัง 4.2) การควบคุมการใช้สื่อ 4 ข้อ ได้แก่ การสร้างกฎ กติกา หรือข้อตกลงร่วมกับเด็ก ควบคุมการใช้สื่อของเด็กทุกประเภทเวลารวมกันให้ไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็ก เช่น ดูว่าเด็กเล่นหรือดูอะไร เปิดโอกาสให้เด็กเล่นโดยอิสระตามที่เด็กต้องการ ลักษณะคำตอบเป็นความถี่ของพฤติกรรม มาตรวัดมี 4 ระดับ คือ 0

คะแนน ไม่เคยมีพฤติกรรมนั้นเลย 1 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นนาน ๆ ครั้งหรือ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ 2 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือ 4-6 ครั้งต่อสัปดาห์ 3 คะแนน มีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน คะแนนรวม 0-30 คะแนน การแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย 0-1.00 แสดงว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมขณะที่เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับน้อย คะแนน 1.01-2.00 แสดงว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมขณะที่เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 2.01-3.00 แสดงว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมขณะที่เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก[29]

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียนผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประกอบด้วย กุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการและการใช้สื่อในเด็ก จำนวน 1 คน อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างเสริมสุขภาพเด็ก จำนวน 1 คน และพยาบาลวิชาชีพชำนาญการที่มีประสบการณ์ทำงานศูนย์พัฒนาเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 2 คน ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 โดยแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครองเท่ากับ 0.83 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง เท่ากับ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะที่เด็กใช้สื่อ เท่ากับ 1 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่น (reliability) สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 โดยแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครอง เท่ากับ 0.89 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครองเท่ากับ 0.85 และ แบบสอบถามพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะที่เด็กใช้สื่อ เท่ากับ 0.84

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย เลขที่ COA No. 10/2021 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2564 และจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน กรุงเทพมหานคร เลขที่ E004h/64_EXP ลงวันที่ 1 เมษายน 2563 ก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างอธิบายวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเข้าร่วมเป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีการบีบบังคับ และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อคุณภาพในการดูแลเด็กวัยก่อนเรียน ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น หากผู้ปกครองยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยจึงขอให้ลงนามยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร และผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองยุติหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ภายหลังได้รับอนุมัติการวิจัยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข เพื่อขอเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทั้ง 4 แห่ง ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายน 2564 - มีนาคม 2566 ประสานขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ได้แก่ พยาบาล (ผู้รับผิดชอบศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน) และครูประจำศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน

2) ผู้วิจัยขอความร่วมมือพยาบาลประจำศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวันทำการคัดรายชื่อเด็กที่มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์คัดเข้า และช่วยประชาสัมพันธ์ขอรับอาสาสมัครโครงการวิจัยตั้งแต่แรก ทำการนัดหมายวันเวลากับอาสาสมัคร จากนั้นผู้วิจัยพบผู้ปกครองตามรายชื่อ ในช่วงเช้าหรือเย็นที่มารับส่งเด็กตามเวลาที่ผู้ปกครอง

สะดวก ชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัย และขอความร่วมมือในการเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมวิจัย และหากอาสาสมัครยินดีร่วมการวิจัย ผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเข้าร่วมวิจัย

3) ทีมผู้วิจัยมอบแบบสอบถามด้วยตนเองและขอให้ผู้ปกครองอ่านและตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และไม่จำเป็นต้องทำในช่วงเวลาเช้า กรณีมีข้อสงสัย ผู้วิจัยให้คำอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 20-30 นาที กลุ่มตัวอย่างสามารถส่งแบบสอบถามภายหลังทำเสร็จเรียบร้อยกับผู้วิจัยหรือเจ้าหน้าที่หรือครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์ตามความสะดวก ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้ก่อนนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 23 (Statistics Package for the Social Sciences) ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยก่อนเรียนและผู้ปกครอง ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยอายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ทดสอบด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman's correlation coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ p-value < 0.05 ผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น มาตราวัดของตัวแปรเป็นเรียงลำดับ อันตรภาค หรืออัตราส่วน และข้อมูลบางตัวแปรมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยก่อนเรียนและผู้ปกครอง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยก่อนเรียน พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.9 (n = 56) และเพศชาย ร้อยละ 45.1 (n = 46) อายุเฉลี่ย 3 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 3 ปี-น้อยกว่า 4 ปี ร้อยละ 79.4 (n = 81) และพบอายุ มากกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี - 5 ปี ร้อยละ 20.6 (n = 21)

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.7 (n = 66) เพศชาย ร้อยละ 35.3 (n = 36) ความสัมพันธ์เป็นมารดาเด็ก ร้อยละ 50.0 (n = 51) รองลงมาคือเป็นปู่ ย่า ตา ยาย ร้อยละ 25.5 (n = 26) ผู้ปกครองมีอายุเฉลี่ย 38 ปี อยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 42.1 (n = 43) รายได้เฉลี่ยครอบครัวมากกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 52.0 (n = 53) และต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 48 (n = 49) ผู้ปกครองใช้ระยะเวลาอยู่กับเด็กในวันทำการเฉลี่ย 11.83 ชั่วโมง (SD = 4.78) และในวันหยุดเฉลี่ย 20 ชั่วโมง (SD = 6.31)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง (n = 102)

พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุที่เริ่มใช้สื่อ (เดือน) (Min=4 เดือน, Max=48 เดือน) (Mean=27.01) (SD=7.820)		
น้อยกว่า 6 เดือน	2	2.0
6 - 12 เดือน	6	5.9
1 - 2 ปี	43	42.1
>2 ปี - 3 ปี	45	44.1
> 3 ปี	6	5.9
สื่อที่เริ่มใช้ครั้งแรก (ตอบได้มากกว่า 1 ชนิด)		
โทรทัศน์	49	48.0
สมาร์ทโฟน/โทรศัพท์มือถือ	90	88.2
แท็บเล็ต	11	10.8
คอมพิวเตอร์	3	2.9
การจำกัดระยะเวลาในการใช้สื่อ		
ไม่จำกัดเวลา	20	19.6
จำกัดเวลา	82	80.4
ระยะเวลาจำกัดในการใช้สื่อ (นาที) (Min=30, Max=330) (Mean=107.53)(SD=8.635)		
30-60 นาที	43	42.2
>60-120 นาที	29	28.4
มากกว่า 120 นาที	30	29.4
ระยะเวลาที่เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในวันธรรมดา (นาที) (Min=30นาที, Max=720นาที) (Mean=155.98) (SD=11.136)		
30-60 นาที	26	25.5
>60-120 นาที	33	32.4
มากกว่า 120 นาที	43	42.1
ระยะเวลาที่เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในวันหยุด (นาที) (Min=30นาที, Max=900นาที) (Mean=204.31) (SD=13.238)		
30-60 นาที	14	13.7
>60-120 นาที	25	24.5
มากกว่า 120 นาที	63	61.8

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองเริ่มให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กก่อนวัยเรียนใช้สื่อในช่วงอายุระหว่าง 2-3 ปี ร้อยละ 44.1 (n = 45) และอายุที่น้อยที่สุดที่เริ่มใช้สื่อ คืออายุ 4 เดือน สมาร์ทโฟน/โทรศัพท์มือถือเป็นสื่อที่เด็กได้เริ่มใช้ครั้งแรก ร้อยละ 88.2 (n = 90) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการจำกัดเวลาเด็กในการใช้สื่อ ร้อยละ 80.0 (n = 82) โดยมีการจำกัดเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อวันของเด็กอยู่ระหว่าง 30-60 นาที ร้อยละ 42.2 (n = 43) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในวันธรรมดาเฉลี่ย 1-2 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 32.4 (n = 33) และในวันหยุดเฉลี่ยมากกว่า 2 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 61.8 (n = 63)

ตารางที่ 2 แสดงพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง (n =102)

พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน	ไม่มี	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน	1-2 ชั่วโมง/วัน	มากกว่า 2 ชั่วโมง/วัน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD	ระดับพฤติกรรม
1. การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ					**1.05**	**1.01**	**ปานกลาง**
1.1 โทรทัศน์	21(20.6)	29(28.4)	24(23.5)	28(27.5)	1.58	1.10	ปานกลาง
1.2 โทรศัพท์มือถือ (สมาร์ทโฟน)	6(5.9)	14(13.7)	37(36.3)	45(44.1)	2.19	0.89	มาก
1.3 แท็บเล็ต	79(77.5)	13(12.7)	7(6.9)	3(2.9)	0.35	0.74	น้อย
1.4 คอมพิวเตอร์	97(95.1)	4(3.9)	1(1.0)	0(0.0)	0.06	0.28	น้อย
2. การใช้สื่อตามวัตถุประสงค์ของเด็ก					**1.76**	**0.72**	**ปานกลาง**
2.1 การเรียนรู้	2(2.0)	16(15.7)	58(56.9)	26(25.5)	2.06	0.70	มาก
2.2 ความบันเทิง/ผ่อนคลาย/ความสนุกสนาน	0(0.0)	12(11.8)	49(48.0)	41(40.2)	2.28	0.66	มาก
2.3 ถ่ายภาพ บันทึกภาพ	32(31.4)	52(51.0)	11(10.8)	7(6.9)	0.93	0.84	น้อย
3. การใช้สื่อตามกิจกรรมของ/ลักษณะเนื้อหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เด็กใช้					**1.37**	**0.53**	**ปานกลาง**
3.1 สอนคำศัพท์/ท่องพยัญชนะ/อ่านตัวเลข	7(6.9)	28(27.5)	47(46.1)	20(19.6)	1.78	0.84	ปานกลาง
3.2 วาดภาพ/ระบายสี	17(16.7)	39(38.2)	26(25.5)	20(19.6)	1.48	0.99	ปานกลาง
3.3 ดูการ์ตูน	1(1.0)	20(19.6)	34(33.3)	47(46.1)	2.25	0.80	มาก
3.4 ฟังเพลง/ร้องเพลง	10(9.8)	29(28.4)	38(37.3)	25(24.5)	1.76	0.94	ปานกลาง
3.5 เล่นเกม/ดูรีวิวสอนการเล่นเกมส์	46(45.1)	23(22.5)	18(17.6)	15(14.7)	1.02	1.11	ปานกลาง
3.6 ดูข่าว/โฆษณา/สารคดี	45(44.1)	31(30.4)	18(17.6)	8(7.8)	0.89	0.96	น้อย
3.7 ละคร/ภาพยนตร์	55(53.9)	28(27.5)	16(15.7)	3(2.9)	0.68	0.85	น้อย
3.8 รายการบันเทิง เช่น ประกวดร้องเพลง เกมโชว์ วาไรตี้ รายการรีวิวของเล่น รายการท่องเที่ยว	38(37.3)	28(27.5)	22(21.6)	14(13.7)	1.12	1.07	ปานกลาง
คะแนนรวมเฉลี่ย					**1.39**	**0.75**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 แสดงพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กตามการรับรู้ของผู้ปกครอง พบว่า คะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 1.39 (SD = 0.75) แสดงถึงเด็กวัยก่อนเรียนมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับปานกลาง โดยเด็กวัยก่อนเรียนมีพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ (สมาร์ทโฟน) คะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 2.19 (SD = 0.89) อยู่ในระดับมาก เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อความบันเทิง/ผ่อนคลาย/ความสนุกสนาน

คะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 2.28 (SD 0.66) อยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการดูการ์ตูน คะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 2.25 (SD 0.80) อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1. อายุเด็ก	1.000				
2. รายได้เฉลี่ยครอบครัว	-.014	1.000			
3. พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง	.132	.206*	1.000		
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ	-.068	.044	-.069	1.000	
5. พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน	.390**	.200*	.566**	-.061	1.000

**p <.01, *p < .05

จากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman's correlation coefficient) พบว่า อายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว และพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s =.39, $p < .01$; r_s =.20, $p < .05$; r_s =.57, $p < .01$) ในขณะที่ค่าคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s=-.06, $p > .05$)

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ผลการศึกษา พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามการรับรู้ของผู้ปกครองเท่ากับ 1.39 คะแนน (SD = 0.75) เป็นพฤติกรรมการใช้สื่อฯ ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเลี้ยงเด็กในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจุบันในสังคมกรุงเทพมหานครเป็นสังคมเมือง พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เด็กจึงมีโอกาสใช้สื่อเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองมักต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมสงบเพื่อให้ผู้ดูแลสามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ

ได้[7,12,31] ผู้ปกครองในปัจจุบันใช้เทคโนโลยี ประเภทสมาร์ทโฟน/โทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เด็กได้เริ่มใช้ครั้งแรกและใช้มากที่สุด ถึงร้อยละ 88.2 จำนวนของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เด็กวัยก่อนเรียนใช้ มี 2-3 ประเภท ได้แก่ โทรทัศน์ และโทรศัพท์มือถือ (สมาร์ทโฟน) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กวัยก่อนเรียนที่ส่วนใหญ่ได้รับอนุญาตให้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 2 ประเภทขึ้นไป ถึงร้อยละ 57.8 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เด็กส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีจำนวนของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ 2 ประเภทขึ้นไป[32] และมีการใช้สื่อประเภทโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟนมากกว่าโทรทัศน์[12] อาจเนื่องจากปัจจุบันโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์ที่ราคาไม่แพง ไม่ต้องใช้พื้นที่ในการติดตั้ง เด็กสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ง่ายที่สุด

ผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าเด็กใช้มือถือหรือสมาร์ทโฟนเป็นเวลามากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน ถึงร้อยละ 57.8 ส่วนใหญ่เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 56.9 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อความบันเทิง (ผ่อนคลาย/สนุกสนาน) 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 48.0 โดยเด็กใช้ดูการ์ตูนมากที่สุดมากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน ถึงร้อยละ 46.1 อภิปรายได้ว่าผู้ปกครองรับรู้ว่าการดูการ์ตูนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งเป็นวัยที่ชอบเรียนรู้จากบทบาทรอบตัวและจินตนาการ สีสันที่สดใสและเสียงเพลงของการ์ตูนเป็นสิ่งที่เด็กวัยนี้ชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาในประเทศไทย พบว่า วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อส่วนใหญ่เพื่อดูการ์ตูน เล่นเกม[32] และในต่างประเทศ พบว่า เด็กใช้สื่อเพื่อดูวิดีโอมากที่สุด รองลงมาคือ เล่นเกม และดูรายการโทรทัศน์[28]

ทั้งนี้พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเด็กวัยก่อนเรียนควรให้ผู้ปกครองมีการกำกับดูแลการใช้สื่อให้เหมาะสมทั้งระยะเวลาและเนื้อหาของสื่อที่เด็กได้รับให้เหมาะสมกับการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความสนุกสนาน ซึ่งแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการในวัยเด็กก่อนเรียนตามที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ให้คำแนะนำ ได้แก่ เด็กที่มีอายุระหว่าง 2-5 ปี ควรจำกัดเวลาดูหน้าจอไม่เกินหนึ่งชั่วโมงต่อวัน ซึ่งคล้ายกับคำแนะนำของ American Academy of Pediatrics (AAP) และสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย ซึ่งแนะนำให้เด็กที่อายุไม่เกินสองปีสามารถใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบการสนทนาทางวิดีโอได้ แต่ควรหลีกเลี่ยงการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ นอกเหนือจากนั้น ผู้ปกครองของเด็กอายุ 18-24 เดือน ซึ่งต้องการเริ่มต้นให้เด็กใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ควรมีส่วนร่วมในการใช้สื่อร่วมกับเด็กและเลือกโปรแกรมที่มีคุณภาพสูง อีกทั้งควรส่งเสริมให้เด็กเล่นกิจกรรมที่เหมาะสม[33] แม้จะมีคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเด็กเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อที่เหมาะสมแต่ยังคงพบพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังดูแลเด็กในเรื่องการใช้เวลาหน้าจออิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามข้อแนะนำของ American Academy of Pediatrics ไม่ได้ จึงพบว่าเด็กมีแนวโน้มการเริ่มใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่อายุน้อยลงและมีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระยะเวลา น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน ตามข้อแนะนำได้เพียงร้อยละ 49.1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยก่อนเรียนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีรายงานการใช้สื่อเฉลี่ย 1.3 ชั่วโมงต่อวัน สูงกว่าเด็กในภาคอื่น[9] อีกทั้งพบว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต โทรทัศน์ดิจิตอล คอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส 2019 ที่ทำให้การเลี้ยงเด็กวัยก่อนเรียนทั่วโลกเกิดการปรับเปลี่ยนสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเด็กวัยก่อนเรียนที่ผู้ปกครองไม่สามารถเลี้ยงดูได้ตามรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเดิมที่ให้เด็กไปเรียนที่ศูนย์รับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล แต่จำเป็นต้องเรียนและจัดกิจกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่บ้านแทน[9] แม้ภายหลังสถานการณ์ดังกล่าวผ่านพ้นไป ผู้ปกครองมีการรับรู้ถึงประโยชน์ของสื่อว่ามีผลดีต่อ

พัฒนาการเด็กในหลายด้าน ทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กหรือใช้เป็นของเล่นเบี่ยงเบนความสนใจของเด็กไม่ให้มารบกวนผู้ปกครอง ทำให้เด็กอยู่กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งการดูการ์ตูน การเล่นเกม หรือสิ่งเร้าอื่น ๆ เป็นเวลานาน โดยอาจไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมา ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้และมีผลต่อพัฒนาการของเด็กได้[34]

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ครอบครัว พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน

จากการผลการศึกษา พบว่า อายุเด็กมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s = .39, p < .01) อภิปรายได้ว่า ยิ่งเด็กยิ่งมีอายุเพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครองอาจพบพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กเพิ่มขึ้น จากการพัฒนาความสามารถตามพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้กับสิ่งรอบ ๆ ตัวได้มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์รอบตัวที่เด็กอาศัยอยู่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lauricella AR, Wartella E, Rideout VJ.[23] ที่พบว่าเมื่อเด็กอายุมากขึ้น จะพบพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มขึ้นด้วย

รายได้เฉลี่ยครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s = .20, p < .05) อธิบายได้ว่ายิ่งครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยสูงเพิ่มขึ้น ยิ่งมีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองเพิ่มขึ้น เช่น ระยะเวลาการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ นานขึ้น ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ หลากหลายมากขึ้น และกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยมากกว่า 15,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า รายได้ของครอบครัวจะมีผลต่อการใช้สื่อของเด็ก ทั้งนี้ครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี คือ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวสูง สามารถหาซื้อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่าย[7]

พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s = .57, p < .01) กล่าวคือ การกระทำที่แสดงออกถึงการใช้สื่อของผู้ปกครองที่มากขึ้น ยิ่งทำให้การแสดงออกถึงการใช้สื่อของเด็กวัยก่อนเรียนมากขึ้นด้วย อภิปรายได้ว่า หากผู้ปกครองมีกระทำเกี่ยวกับการใช้หน้าจอให้เด็กรับรู้และเห็น เด็กก็จะเลียนแบบการใช้สื่อจากผู้ปกครองด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Tansriratanawong, et al.[35] พบว่า ผู้ปกครองเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับเด็กจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา ที่พบว่าเวลาในการดูโทรทัศน์ของมารดามีผลต่อระยะเวลาการดูโทรทัศน์ของเด็กด้วยเช่นกัน หากบิดามารดาดูโทรทัศน์เป็นเวลานาน เด็กดูโทรทัศน์เป็นเวลานานด้วย[5,17]

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อ จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (r_s = -.06, p > .05) หมายถึง การกระทำที่แสดงออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการควบคุมการใช้สื่อของผู้ปกครองลดลงทำให้พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพียงอย่างเดียวไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน การที่ค่าความสัมพันธ์เชิงลบ (r_s = -.06) และระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญ

($p > .05$) ชี้ให้เห็นว่า อาจมีปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน แม้ว่าบางครอบครัว ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการควบคุมหรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อในระดับมาก การควบคุมอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการลดพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนได้ หากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นเพียงการจำกัดเวลาหรือการบังคับใช้ข้อกำหนดบางอย่าง โดยไม่ได้ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้สื่อหรือไม่ได้แสดงแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กก่อนวัยเรียน การควบคุมนี้อาจไม่มีประสิทธิผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็ก นอกจากนี้ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ลักษณะบุคลิกภาพและนิสัยของเด็ก การเข้าถึงเทคโนโลยี หรือปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผล

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อนั้น ผู้ปกครองควรให้การดูแลอย่างเหมาะสมระหว่างการใช้สื่อโดยการเอาใจใส่ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กในระหว่างการใช้สื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เลียนแบบและซึมซับสิ่งที่ควรหรือไม่ควรทำจากการใช้สื่อ เพื่อให้เด็กเรียนรู้และส่งผลต่อพฤติกรรมเด็กในด้านต่าง ๆ ต่อไป ดังนั้นผู้ปกครองควรมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็กในระหว่างการใช้และการเล่น ทั้งการให้การช่วยเหลือเด็กระหว่างใช้สื่อ การสอน การคัดเลือกสื่อ ร่วมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับเด็ก รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้เด็กใช้สื่ออย่างอิสระในเวลาที่เหมาะสมภายใต้ข้อตกลงที่กำหนดไว้[26] ซึ่งอาจสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของครอบครัวที่ผู้ปกครองต้องให้การดูแลและเลี้ยงดู การสั่งสอน และการสนับสนุนด้านอารมณ์และการเรียนรู้ของเด็กตามบริบทการเลี้ยงดูของครอบครัว จึงทำให้ยังไม่พบความสัมพันธ์ต่อตัวแปรพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็ก ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม พบการศึกษาที่สนับสนุนว่าการที่ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กและเลี้ยงดูเด็กแบบใกล้ชิดและมีวินัย ควบคุมการใช้สื่อตั้งแต่อายุน้อย จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กที่น้อยลง[18] หากผู้ปกครองเลี้ยงดู เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กในช่วงวัยนี้จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เลียนแบบและซึมซับพฤติกรรมที่เหมาะสม ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็กในด้านต่าง ๆ พัฒนาไปในเชิงบวกต่อไปในอนาคต

สรุป พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามรับรู้ของผู้ปกครอง ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กวัยก่อนเรียนมีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับปานกลาง เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อความบันเทิง/ผ่อนคลาย/ความสนุกสนาน อยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมการใช้สื่อในการดูการ์ตูน อยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านอายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว และพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน ขณะที่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขณะเด็กใช้สื่อไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียน

ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลานาน เนื่องจากระหว่างเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเกิดสถานการณ์การระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ทำให้สถานเลี้ยงเด็กต้องปิดดำเนินการตามมาตรการณ์การควบคุมโรคของกระทรวง

2. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กของศูนย์บริการสาธารณสุข ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงอาจไม่สามารถอ้างอิงสู่เด็กวัยเดียวกันในหน่วยบริการอื่นซึ่งไม่ได้อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครได้ เช่น เด็กที่อยู่บ้านหรืออยู่ในเขตชนบท

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของเด็กวัยก่อนเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ได้แก่ อายุเด็ก รายได้เฉลี่ยครอบครัว และพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ปกครอง ซึ่งพยาบาลสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้ปกครองในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กับเด็กวัยก่อนเรียนอย่างถูกวิธี มีการควบคุม กำกับระยะเวลาและเลือกรูปแบบสื่อที่มีคุณภาพ เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ควรมีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและครอบครัว ชุมชน รวมถึงสถานการณ์ในสังคมที่เปลี่ยนไป หรือนโยบายการใช้สื่อในสังคมที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กวัยก่อนเรียน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age [Internet]. 2019 [cited 2022 Jan 12]. Available from: https://www.who.int/publications/i/item/9789241550536
2. Chang HY, Park EJ, Yoo HJ, Lee JW, Shin Y. Electronic media exposure and use among toddlers. Psychiatry Investig 2018;15(6):568-73.
3. Ofcom. Children and parents: media use and attitudes report 2018 [Internet]. 2019 [cited 2022 Feb 17]. Available from: https://www.ofcom.org.uk/media-use-and-attitudes/media-habits-children/children-and-parents-media-use-and-attitudes-report-2018/
4. Thai Health Project. 10 Indicators on early childhood health [Internet]. 2018 [cited 2021 Feb 10] Available from: https://www.thaihealthreport.com/th/report_health.php?id=3 (in Thai)
5. Kongyoung A, Muktabhant B. Parental factors associated with Children's Screen Time in Child Development Center, Khon Kaen Municipality. Srinagarind Med J 2020;35(6):737-45. (in Thai)
6. Kabali HK, Irigoyen MM, Nunez-Davis R, Budacki JG, Mohanty SH, Leister KP, et al. Exposure and use of mobile media devices by young children. Pediatrics 2015;136(6):1044-50.

7. Tancharoenwong AS, Pakdeeronachit S, Svetthitikun Y. Screen behaviour of Thai toddlers aged 0–3 years in Bangkok. The Journal of Social Communication Innovation 2018;6(2):60-9. (in Thai)
8. The National Institute of Child Development. Summary of the 2nd round of inspection results for the fiscal year 2023: issue 3 - health of age groups and improving elderly services [Internet]. 2023 [cited 2024 Jan 20]. Available from: https://www.chiangmaihealth.go.th/document/230912169450536991.pdf (in Thai)
9. Aekplakorn W, Puckcharern H, Satheannoppakao W. The 6th Thai National Health Examination Survey 2019-2020 [Internet]. 2021 [cited 2023 Feb 10]. Available from: https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5425 (in Thai)
10. Canadian Paediatric Society, Digital Health Task Force, Ottawa, Ontario. Screen time and young children: promoting health and development in a digital world. Paediatr Child Health 2017;22(8):461-77.
11. Rukhiran M, Netinant P. Care Behaviors of preschool children with digital media in the 21st century of parents in the eastern area. Panyapiwat Journal 2021;13(2):280-92. (in Thai)
12. Sombatchaisak C. Media use in early childhood and parental attitudes. J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2020;37(3):204-13. (in Thai)
13. Paudel S, Jancey J, Subedi N, Leavy J. Correlates of mobile screen media use among children aged 0-8: a systematic review. BMJ Open 2017;7(10):e014585. doi: 10.1136/bmjopen-2016-014585.
14. Klakk H, Wester CT, Olesen LG, Rasmussen MG, Kristensen PL, Pedersen J, et al. The development of a questionnaire to assess leisure time screen-based media use and its proximal correlates in children (SCREENS-Q). BMC Public Health 2020;20(1):664.
15. McCloskey ML, Thompson DA, Chamberlin B, Clark L, Johnson SL, Bellows LL. Mobile device use among rural, low-income families and the feasibility of an app to encourage preschoolers' physical activity: qualitative study. JMIR Pediatr Parent 2018;1(2):e10858. doi: 10.2196/10858.
16. Tipmanosing D. Factors affecting early childhood development of children at the Bangkok child development centers. Journal of Charoenkrung Pracharak Hospital 2022;18(1):51-68. (in Thai)

17. Schwarzer C, Grafe N, Hiemisch A, Kiess W, Poulain T. Associations of media use and early childhood development: cross-sectional findings from the life child study. Pediatr Res 2022;91(1):247-53.
18. Supanitayanon S, Trairatvorakul P, Chonchaiya W. Screen media exposure in the first 2 years of life and preschool cognitive development: a longitudinal study. Pediatric Res 2020;88(6):894-902.
19. Council on Children with Disabilities, Section on Developmental Behavioral Pediatrics, Bright Futures Steering Committee, Medical Home Initiatives for Children with Special Needs Project Advisory Committee. Identifying infants and young children with developmental disorders in the medical home: an algorithm for developmental surveillance and screening. Pediatrics 2006;118(1):405-20.
20. Bronfenbrenner U. Ecological models of human development [Internet]. 1994 [cited 2021 Feb 10]. Available from: https://www.ncj.nl/wp-content/uploads/media-import/docs/6a45c1a4-82ad-4f69-957e-1c76966678e2.pdf.
21. Blackwell CK, Lauricella AR, Wartella E. Factors influencing digital technology use in early childhood education. Comput Educ 2014;77:82-90.
22. Carson V, Kuzik N. Demographic correlates of screen time and objectively measured sedentary time and physical activity among toddlers: a cross-sectional study. BMC Public Health 2017;17(1):187. doi: 10.1186/s12889-017-4125-y.
23. Lauricella AR, Wartella E, Rideout VJ. Young children's screen time: the complex role of parent and child factors. J Appl Dev Psychol 2015;36:11-7.
24. Barber SE, Kelly B, Collings PJ, Nagy L, Bywater T, Wright J. Prevalence, trajectories, and determinants of television viewing time in an ethnically diverse sample of young children from the UK. Int J Behav Nutr Phys Act 2017;14:88. doi: 10.1186/s12966-017-0541-8
25. Matarma T, Koski P, Löyttyniemi E, Lagström H. The factors associated with toddlers' screen time change in the STEPS Study: a two-year follow-up. Prev Med 2016;84:27-33.
26. Lekpong C, Jaruchainiwat P. Parent's roles in using technology and interactive media with preschoolers in schools under the Bangkok Metropolian administration in Klong Toey district. Online Journal of Education 2018;13(3):71-81. (in Thai)

27. Hnatiuk JA, Salmon J, Campbell KJ, Ridgers ND, Hesketh KD. Tracking of maternal self-efficacy for limiting young children's television viewing and associations with children's television viewing time: a longitudinal analysis over 15-months. BMC Public Health 2015;15:517.
28. Kılıç AO, Sari E, Yucel H, Oğuz MM, Polat E, Acoglu EA, et al. Exposure to and use of mobile devices in children aged 1-60 months. Eur J Pediatr 2019;178(2):221-7.
29. Best JW, Kahn JV. Research in education. New Jersey: Prentice Hall; 1997.
30. Chang FC, Chiu CH, Chen PH, Chiang JT, Miao NF, Chuang HY, et al. Children's use of mobile devices, smartphone addiction and parental mediation in Taiwan. Comput Human Behav 2019;93:25-32.
31. Erat Nergiz M, Çaylan N, Yalçin SS, Oflu A, Tezol Ö, Foto Özdemir D, et al. Excessive screen time is associated with maternal rejection behaviours in pre-school children. J Paediatr Child Health 2020;56(7):1077-82.
32. Chumprasert T, Wiroonpanich W, Wattanasit P. Relationship between the use of electronic media and the development of children aged 2-5 years in public child development centers in Songkhla Province. The Southern College Network Journal of Nursing Public Health 2019;6(2):91-104. (in Thai)
33. Council on Communications and Media. Media use in school-aged children and adolescents. Pediatrics 2016;138(5):e20162592.
34. Srichanchai J, Tilakarayasrup S. The effect of smartphone usage in early childhood: nursing role. Journal of MCU Nakhondhat 2021;8(10):113-24. (in Thai).
35. Tansriratanawong S, Louthrenoo O, Chonchaiya W, Charnsil C. Screen viewing time and externalising problems in pre-school children in Northern Thailand. J Child Adolesc Ment Health 2017;29(3):245-52.